Gazeta Krakowska.

Wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w Drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

№ 119.

Kwartalnie kosztuje złr. 4 Konw. Mon. miesięcznie złotych sześć.

PIĄTEK 26 Maja 1848 roku.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień	godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi.
	6	27 5. 10	+ 7, 3	3, 18	Pn. Wschodni słaby	Pogoda	
24	2	5, 60	+13, 4	4 24	PPn. Zachodni ,,	,,	
	10	5. 65	+10, 0	4, 08	Pn. Wschodni ,,	,,	

Wiadomości krajowe.

AUSTRYA.

Wiedeń 20 *Maja*. Nie ma nic pewnego o pobycie Cesarza; postylion z Tyrolu miał Cesarską Familią napotkać w Wels w wyższéj Austryi, a więc jak się zdaje, powrót Dworu w tym czasie jest niepodobnym. Jak teraz mówią, Kamarilla nadworna miała wszystkich poruszyć sprężyn, aby dynastyą wciągnąć w ucieczkę arystokracyi w d. 15 i 16 b. m., i miała w tym celu tworzyć przestraszające fałszywe listy, którémi grożono Cesarzowi, że w 3ch dniach statua Franciszka w zamku zniesioną będzie, w miejsce któréj postawią gillotynę. Przez takie obrazy okropności został Monarcha do ucieczki nakłoniony, a arystokracya, któréj władza w d. 15 maja zupełnie zniszczoną została, przeciw rewolucyi ludu, wznieciła rewolucyą Dworu, którą sądziła wzniecić wojnę domową wśród stolicy, aby z upadkiem tejże zemścić się, i zarazem wśród krwawéj anarchii, swoje przywileje zdobyć napowrót. Jeżeli odjazd Dworu rzeczywiście był skutkiem przestrachu przed przyszłością, i nie było w tém złych ukrytych planów, to jeszcze nie ma nic straconego; gdyby zaś miano ten zamiar nieszczęśliwy, przy osobie cesarskiéj nowe utworzyć ministeryum i przez niego rządzić krajem, jużby przez to ostatnia wybiła dla dynastyi godzina, jak niemniéj i przez to, gdyby w Pradze nowy środkowy punkt dla sławiańskiego cesarstwa założyć chciano, gdyż Austryacka monarchia jedno tylko posiada *centrum*, które się żadną improwizacyą zastąpić nie da. Gdyby się tego centralnego miejsca postradało, postradło się i Austryi. — Utrzymują, że tu przybędzie A. X. Jan, dla objęcia prezydentury ministerstwa; Br. Wessenberg sławny przeciwnik Metternicha obejmie tekę spraw zagranicznych, i spodziéwać się należy, że wodze rządu z większą energią jak dotąd ujętemi zostaną, a mianowicie Sławianie w swych dążnościach do odłączenia się, mocny i stanowczy natrafią opór. Dziś nakoniec ukazało się od dawna oczekiwane prawo o druku, które zupełnie na wniosek Towarzystwa naukowego i Uniwersytetu jest zredagowane. Uchylenie wszelkiéj kaucyi, porównanie xiążąt krwi z wszystkiemi innemi obywatelami państwa, i t. p. koncesse, są wpływem opinii publicznéj. (G. Wr.)

— *Dnia* 22 *Maja*. —

Dziś przed południem odbyło się wielkie zgromadzenie w Auli Uniwersytetu, na którém tylko członkowie legionu akademików byli obecnemi. Obradowano co do dalszego stanowiska studentów w Wiedniu. Część głosowała za pożegnaniem obywateli Wiednia przez legion akademików, którzy, z wyjątkiem urodzonych w Wiedniu, w całéj massie Wiedeń opuścić mają, udając się po części do swéj ojczyzny, część do innych niemieckich uniwersytetów. Inni zaś doradzali, by prosić ministeryum o przedłużenie czasu feryj, przytém założyć warunek, aby podczas wydalenia się uczniów, pozyskane swobody w marcu i maju uszczuplanemi nie były. Obydwie jednak strony na to się zgadzają, aby pod wszelkim względem Wiedeń opuścić.

Prywatne wiadomości z Conegliano z d. 20 b. m. nie są zaspakajające. Feldmarszałek hr. Nugent w dniu tym przybył podczas nocy i mgły do Conegliano. Mężne graniczne pułki publicznie go o zdradę obwiniają, i niezawodnie byłby zamordowany, gdyby się wśród nich pokazał. Przed jego kwaterą w Conegliano straż honorowa jest raczéj strażą bezpieczeństwa. Sądzą, że się nie uda do Görtz z przyczyny powszechnego przeciw niemu wzburzenia. Jenerał Stürmer jest jeszcze pod Visnadello, a powstańcy spokojnie się w Treviso zachowują.

Z głównéj kwatery feldmarszałka hr. Radeckiego pod d. 18 donoszą, że król Karol Albert od kilku dni silnie na Peschierę naciéra, z téj przyczyny marszałek uczynił poruszenie przeciw Vicenza i w innych kierunkach, aby Piemontczyków w innéj zatrudnić stronie. Tém bardziéj lękamy się o Peschierę, gdyż Karol Albert otrzymał zapewnienie od Medyolańczyków, iż po pierwszém zwycięztwie obwołają go królem Lombardyi. W tym celu od d. 12 w Medyolanie zaprowadzono listy, dla zbierania podpisów ludu na korzyść tego wstąpienia na tron. Szlachta medyolańska więcéj niż czego lęka się republikańskich poruszeń. (G. w. W.)

— *Dnia* 23 *Maja*. —

Wczoraj wieczór ministeryum wojny otrzymało

od komendanta wojennego miasta Insbrucku następującą wiadomość daty 20 b. m. N. Cesarz z całą familią przybył tu wczoraj wieczór o godzinie 10½. Przyjazd N. Pana był całkiem niespodziany i zaledwo chwilą pierwéj przybyły kuryer uprzedził o tém mieszkańców. W mgnieniu oka całe miasto oświetlono, i przyjęto NN. PP. z największym zapałem.

Donieśliśmy już poprzednio, że komitet centralny gwardyi narodowéj rozwiązał się, a natomiast komitet spokoju i bezpieczeństwa zawiązano. Gdy teraz w tym samym celu wyznaczony został z strony magistratu komitet przyodziany w najrozciąglejszą władzę wykonawczą, przeto komitet centralny bezpieczeństwa uznając dalsze swoje istnienie za zbyteczne, postanowił na dzisiejszém swojém posiedzeniu, znowu się rozwiązać, co też niebawem nastąpiło. podp. Montecucculi. (G. W.)

WĘGRY.

Peszt 17 *Maja*. Dziś odchodzi z tutejszego garnizonu pułk piechoty Zanini do Banatu; także i garnizon z Komorn po większéj części tamże i do Wagthal wyruszył. Przybyło ztamtąd wielu uciekających szlachty i żydów, którzy byli świadkami okropnych scen, w skutek powstania sławiańskich chłopów.

— *Dnia* 19 *Maja*. —

Rozszerza się zatrważająca pogłoska, że Ban Kroacyi feldmarszałek Jelachich, jako zwycięzca do Neusatz wszedł, i tam opiérające się wojsko rozbroił. Mocna twierdza Peterwaradin zupełnie nad Neusatz panuje, a przeto powyższa pogłoska, jakkolwiek sztafetą jednemu z tutejszych handlowych domów doniesiona, zdaje się bezzasadną. To jest jednak pewną, że Ban pomimo wszelkich wezwań króla, nie chce się poddać węgierskiemu ministerstwu, i wkrótce zaczepnie wystąpi. Niezdolność naszego ministerstwa, w kierowaniu sterem rządu w obecnych burzliwych czasach, codziennie staje się widoczniejszą.

Według prywatnéj wiadomości z Wielkiéj-Canisy, 25,000 powstańców ciągnie przeciwko temu miastu. (G. Wr.)

Wiadomości zagraniczne.

PRUSSY.

Berlin 21 *Maja*. Między deputowanemi na sejm znajduje się 128 urzędników królewskich i miejskich; 45 wieśniaków; 41 duchownych; 31 kupców i fabrykantów; 27 uczonych i nauczycieli; 26 posiadaczy dóbr; 17 rzemieślników; 17 komisarzy sprawiedliwości; 9 lekarzy; 4 oficerów; 3 ministrów; 8 bez szczególnego oznaczenia stanowiska; 3 ekonomów; 2 urzędników miejskich; 2 kramarzy; 1 komisant handlowy; 1 senator; 1 jeometra; 1 wyrobnik.

Wybrani urzędnicy powiększéj części należą do wydziału sprawiedliwości. — Z ministrów jeden nie sprawuje urzędu. Wyrobnik jest z Pomeranii. Bez oznaczonego stanowiska, są z prowincyi nadreńskiéj. Wieśniaków najwięcéj z Szląska. (G. Wr.)

Tymczasową prezydencyą objął według starszeństwa minister stanu von Schoen, obowiązki zaś sekretarzy cztérech najmłodszych członków zgromadzenia. Komissya z 40 członków losem oznaczonych, zajęła się sprawdzaniem wyborów. Następnie prezes rady ministrów odczytał sprawozdanie królewskie do zgromadzenia, obok którego załączony projekt do ustawy konstytucyjnéj wręczył prezydującemu, oznajmując, iż wszyscy członkowie takowy jeszcze w ciągu dnia otrzymają. (*Dz. Poli.*)

— *Dnia* 22 *Maja*. —

Dziś król mową tronową zagaił sejmowe posiedzenie, co do Poznania wyraził się: „pomimo mojego starania, aby odpowiedzieć życzeniom Polskiéj ludności prowincyi Poznania przez organiczne urządzenia, nie udało się przeszkodzić powstaniu które, chociaż mi to jest bolesném, nie wstrzyma mnie, raz już wytkniętą postępować drogą, uwzględniając zawsze roszczenia niemieckiéj Narodowości.“

Zasady konstytucyi pruskiéj przedłożone sejmowi, między innemi są następujące:

Wszystkie części kraju pruskiéj monarchii w obecnych granicach z wyjątkiem części W. X. Poznańskiego Narodowéj reorganizacyi uledz mającéj, należą do związku niemieckiego.

Wszyscy obywatele państwa są równi w obliczu prawa.

Mieszkanie jest nienaruszalne. Wejście do takowego może tylko w razie prawem oznaczonym nastąpić.

Kara konfiskaty zupełnie nie ma miejsca.

Wolność prassy jest zupełną. Kary na nadużycie tejże osobne prawo oznaczy.

Cenzura na zawsze zniesioną.

Wszystkim obywatelom państwa służy prawo, bez poprzedniego zezwolenia władzy spokojnie i bez broni w zamkniętych miejscach zgromadzać się.

Pozwolenie to nie odnosi się do zgromadzeń pod gołém Niebem nad któremi policya ma dozór.

Prawo petycyi służy każdemu obywatelowi.

Tajemnica listów jest nienaruszalną.

Wszyscy prusacy są obowiązanemi do służby wojskowéj.

Osoba króla jest nienaruszalną. Jego ministrowie są odpowiedzialnemi.

Wszelkie dekreta królewskie do swéj ważności potrzebują podpisu ministra, któren za takowe jest odpowiedzialny.

Król posiada władzę wykonawczą.

On poleca ogłoszenie praw, i rozporządzenia potrzebne do wykonania tychże.

Królowi służy prawo obsadzania urzędów państwa.

Król ma prawo wypowiadać wojnę, zawiérać pokój, i układać się z zagranicznemi rządami.

Król zwołuje izby, i zamyka posiedzenia tychże. Od jego woli zależy zamknięcie obydwóch odrazu, lub jednéj. Jednak takowe winny być zwołane w 30 dni po rozwiązaniu wyborców, a w 60 dni po zamknięciu izb.

Król może posiedzenia odraczać. Odroczenie

jednak to bez przyzwolenia izb, nie może przechodzić dni 30.

Król jest pełnoletnim z ukończeniem 18 lat.

Ministrowie mogą być uchwałą drugiéj izby z przyczyny przekroczeń praw, postawieni w stanie oskarżenia. Oskarzenie to, jako sąd wyższy rozstrzyga izba pierwsza.

Władzę prawodawczą król posiada wspólnie z obiema izbami.

Każde prawo winno być jednozgodnie przez króla i obie izby uchwalone.

Izba pierwsza składa się:

Z xiążąt królewskiego domu, skoro ukończą lat 18.

Z najwięcej 60 członków przez króla wybranych. Takowi wybieranemi będą z obywateli mających czystego dochodu najmniéj 8,000 talarów.

Z 180 członków wybranych przez tychże obiorców, którzy członków do drugiéj izby wybierają.

Do pierwszéj izby, każdy obywatel może być wybranym mający lat 40, i najmniéj czystego dochodu 2,500 talarów.

Członkowie do pierwszéj izby wybrani są na lat 8. Co cztéry lat jednak wybory się ponawiają na drugą połowę.

Do drugiéj izby każdy obywatel wybranym być może, mający lat 30.

Członkowie do drugiéj izby obierają się na lat 4, lecz po 2ch latach wybory na drugą połowę odnawiają się.

Nikt nie może być członkiem obydwóch izb.

Izby będą regularnie corocznie w Styczniu przez króla zwoływane, a prócz tego i gdy nadzwyczajna zajdzie potrzeba.

Posiedzenia obydwóch izb są publiczne, każda izba, wrazie gdy prezydent tejże i 10 członków zgodzi się na to może odbyć posiedzenie tajemne.

Każda z dwóch izb na czas trwania posiedzeń wybiera prezydenta, vice-prezydenta i sekretarzy.

Każda izba decyduje według absolutnéj większości głosów.

Żaden z deputowanych podczas trwania posiedzeń bez szczególnego pozwolenia izby do któréj należy, tak za zbrodnią jak i przestępstwo, nie może być sądownie poszukiwanym lub aresztowanym; wyjąwszy pochwycenia na uczynku.

Członkowie pierwszéj izby nie otrzymują ani kosztów podróży, ani diet. Co zaś do członków drugiéj izby, osobne prawo oznaczy.

Sądowa władza w imieniu króla odbywa swoje czynności. Sądy są niezależne, nieulegające żadnéj władzy prócz praw.

Sędziów dożywotnie król mianuje.

Co do ciężkich zbrodni, jako téż przestępstw politycznych i prassy, sąd w porozumieniu się z przysięgłymi orzekać może.

Wszelkie przychody i dochody państwa mają corocznie być wprowadzone na budżet państwa. Ostatnie corocznie prawo stale oznaczy.

Zaciąganie pożyczki, może tylko osobne prawo uchwalić. Toż samo stosuje się i do zaręczeń ciążących państwo. (P. S. A.)

— *Dnia* 20 *Maja*. —

Projekt do konstytucyi który ministeryum ma przedstawić zgromadzeniu narodowemu, aby na téj zasadzie przywieść ugodę między koroną a ludem, opiera się na systemacie dwuizbowym. Pierwsza izba ma się składać z 240 członków z których król jednę trzecią część mianuje, resztę zaś naród. Wybór członków izby pierwszéj nie będzie zależnym od podatku, lecz członkowie ci nie będą pobierać żadnéj płacy, tylko więc majętniejsi będą mogli w niéj zasiadać, jeśli na drodze składki i t. p. nie będzie zaradzonem niedostatkowi. Druga izba z 400 członków złożona, zatém równa w liczbie obecnemu zgromadzeniu, wybierana będzie przez sam naród na zasadzie istniejącego już prawa o wyborach, w ten sposób, że na 40,000 mieszkańców wypadać będzie jeden deputowany.

Utrzymują, że ministeryum uczyniło przedstawienie do króla Jmci, względem postępowania niektórych osób królewskiego dworu z wnioskiem, aby J. K. Mość odsunął od swojéj osoby tych dworaków którzy stawiają tamę działalności ministrów. *(Dz. Pol.)*

NIEMCY.

Frankfurt nad M. 19 *Maja*. Na dzisiejszém posiedzeniu zgromadzenia narodowego niemieckiego roztrząsano kwestyą o podwójnych wyborach na sejm berliński i frankfortski i proponowano, aby deputowani na obydwa sejmy wybrani, mogli według zachodzących okoliczności zasiadać tak na jednym jak i na drugim, a to z obawy aby między czynnościami tych dwóch wielkich zgromadzeń nie nastąpiło szkodliwe rozdwojenie. Załatwienie téj kwestyi odłożono do poniedziałku i przystąpiono do dalszych obrad nad regulaminem. *(D. Pol.)*

Frankfurt 19 *Maja*. W końcu dzisiejszego posiedzenia p. Leu wniósł aby Poznań na zawsze do Niemiec należał, rząd zaś pruski ma być wezwanym do udzielania ogólnéj amnestyi powstańcom z Poznańskiego, na przyszłość zaś wszelkie usiłowania surowo przytłumiać. Następnie p. Osterrath wniósł o przywrócenie pokoju w Poznaniu. (P. S. A.)

FRANCYA.

Paryż 17 *Maja*. Na dzisiejszém posiedzeniu minister prac publicznych Trelat oznajmił przedłożenie wniosku do dekretu, o przyznanie nadzwyczajnego kredytu dla prac publicznych wedle dróg i kanałów dla budowli, jak i dla narodowych warsztatów. Dla ostatnich, w których obecnie 115,000 ludzi jest zatrudnionych, potrzebuje 3 miliony. Robotnicy ci obecnie nic nie robią, coby było z rzeczywistym pożytkiem, a rząd winien się tym zająć, aby tychże pożyteczną pracą zatrudnić. Robotnicy z departamentów będą do swych rodzinnych miejsc odsyłani gdzie zatrudnieni zostaną wedle budowy dróg i kanałów.

Klub na ulicy St. Martin, któren z rozkazu rządu miał być zamknięty, zbrojno się oparł temu rozkazowi. W skutek tego weszła gwardya narodowa, pięciu członków klubu zostało zabitych, a 12 ranionych; jeden gwardzista także ranny.

Liczba aresztowanych w skutek powstania, według dzienników sądowych wynosi 250; zdaje się jednak że większa z tych liczba, a między temi i syn Raspaila, ma być uwolniona.

Zdaje się że powstanie anarchistów stale oznaczone było na 12 lub 13 b. m. gdy zaś przygotowania do tego ukończonemi nie były, takowe do 15 maja odroczono.

— *Dnia* 18 *Maja.* —

Półkownik Rej, któren także z d. 15 maja był obwinionym, z dowództwa został złożony, i aresztowany.

Ostrowski wczoraj w imieniu Polaków założył protestacyą przeciw zamachowi na zgromadzenie narodowe; utrzymuje, iż sprawę Polską wzięto tylko za pokrywkę dla zaburzenia spokojności i wywołania wojny domowéj.

W sąsiednich departamentach onegdaj i wczoraj wszędzie uderzono marsz jeneralny, a gwardya narodowa uzbrajała się w pomoc gwardyi paryzkiej. W skutek papierów spiskowych zabranych, liczne zarządzono w departamentach aresztowania.

Według niepewnych pogłosek, xiążę Joinville miał być kilka dni w Paryżu.

Telegraficzna depesza donosi, iż Cabrera znajduje się w Tuluzio.

Nowy jeneralny-gubernator Algieru jenerał Changarnier, przybył tamże w d. 11 maja; Cavaignac chce niezwłocznie do Francyi powrócić.

Zapewniają, że partya Odillon-Barrota i Sinarda zamyśla wnieść na zgromadzenie Narodowe, aby dekret rządu tymczasowego znoszący karę śmierci za polityczne przestępstwa został odwołanym, i aby karę wygnania (do Senegalu albo kolonij) także przywróceno. W krótce zapewne usłyszymy o przywróceniu praw wrześniowych, gdyż przy nieograniczonéj wolności druku reakcya nie jest możebną. Dziesięć lat już upłynęło od dnia 24 Lutego!

Dzienniki reakcyjne podają w imieniu gwardyi Narodowéj następujące żądanie: 1) oddalenie wszystkich dwuznacznych członków rządu, 2) sprowadzenie sześciu jeszcze pułków liniowych do Paryża, 3) zamknięcie klubów skompromitowanych, wskazanie zaś innym obrębu ich czynności, 4) oddanie pod sąd samego zgromadzenia Narodowego wszystkich obwinionych o udział w wypadkach 15 b. m. Partya umiarkowana szybko postępuje, bogdajby nie sprawdziła niezręcznemi krokami, nowego panowania gillotyny.

Jenerał Rumigny, adjutant Ludwika Filipa, który od kilku dni był w Paryżu, odprowadzony został pod eskortą do granicy belgijskiéj. (D. Pol.)

ANGLIA.

Londyn 18 *Maja.* Na wczorajszém posiedzeniu izby niższéj, Sir D. L. Evans zażądał powtórnego przeczytania swojego billu o poprawie praw wyborów, które na przyszłość na tém się mają zasadzać, iż każdy może być wyborca, jeżeli tylko okaże dowód opławnego podatku. Bill ten został przyjętym.

Process wytoczony przez rząd przeciw agitatorom Irlandyi Smithowi O'Brien i Meagher, nie na korzyść tegoż wypadł. Przysięgli, rozstrzygać mający co do p. Meagher, prócz p. Walsh zgodzili się iż jest winnym. Że zaś niebyło jednomyślności i przysięgłych, która jest warunkiem w tym sądzie, jeneralny prokurator zniewolony został do zezwolenia na upadnięcie skargi. Toż samo stało się i co do p. Smith O'Brien. Przysięgli postanowili według starych statutów, tak długo „bez pokarmu, bez picia etc“ obradować, dopóki nie zostaną jednozgodnemi; gdy jednak po 24 godzinach, ciągle 2 przeciw 10 protestowało, skarga odwołaną została. (P. S. A.)

WŁOCHY.

Rzym 6 *Maja.* Nowe ministeryum w wczorajszéj *Gazzetta di Roma* ogłosiło swój programm. Jest on ogólnym wprawdzie, jednak pięknością i godnością odznacza się. Miał wyjść z pióra Hr. Terenzio Mamiani. Zapewnia ludowi popieranie świętéj sprawy Włoch, i dalszy rozwój konstytucyjnéj wolności, i przyrzeka wprowadzenie wniosków do politycznych ulepszeń, których wiek obecny z niecierpliwością wygląda. Dziś wydano rozkaz do zwerbowania 6,000 wojska regularnego. (P. S. A.)

PRZYJECHALI DO KRAKOWA
Od dnia 24 *do dnia* 25 *Maja.*

Dobrzyński Józef, z Galicyi.

Wyjechali z Krakowa.

Korpiński Marcelli ob., do Galicyi.

Doniesienie Urzędowe.

Ner 1419.

CESARSKO KRÓLEWSKI
PROKURATOR PRZY TRYBUNALE
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Podaje do powszechnéj wiadomości, iż P. Felix Stróżecki, przez Władze Rządowe, w dniu 22 Maja r. b. Komornikiem Sądowym zamianowany— w dniu dzisiejszym, w urzędowanie wprowadzonym został.

Kraków dnia 24 Maja 1848 r.

A. *Cukrowicz.*
(2r.) J. *Więckowski.*

Doniesienie prywatne.

Wochenrapport.

Vom 15. bis incls. 21. Mai 1848 sind auf der Kr. Oberschlesischen Eisenbahn:
1,171 Personen } befördert worden.
6,052 Centner Fracht }
Die Einnahme betrug fl. 2,187 Kr. 53.

Rapport tygodniowy.

Od 15go do 21go Maja 1848. włącznie przewieziono Koleją żelazną Krakowsko Górno-szlązką:
1,171 osób i
6,052 centnarów frachtu.
Dochód wynosił Złr. 2,187 grajc. 53.